

TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

ESKİŞEHİR İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ NEZARETHANELERİ ZİYARETİ

(Rapor No: 2021/02)

(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 09.02.2021 tarih ve 2021/17 sayılı kararında oy çokluğu ile kabul edilmiştir.)

ŞUBAT 2021

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ii
A. GİRİŞ	1
B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER	2
B.1. Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü.....	2
B.2. Asayiş Şube Müdürlüğü.....	4
B.3. Çocuk Şube Müdürlüğü	7
B.3. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü	10
C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	12
Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğüne Tavsiyeler	13

KISALTMALAR

İÖD	: İşkenceyi Önleme Derneđi
BM	: Birleşmiş Milletler
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
TEM	: Terörle Mücadele
m.	: Metre
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylayarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*¹
2. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında bulunmaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.
4. Suç işlediği şüphesini gösteren somut delillerin varlığı halinde kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda (CMK) yer almaktadır. CMK'nin 99'uncu maddesinde *“gözümlüne alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözaltı işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözümlüne alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözümlüne alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

¹ Uluslararası Af Örgütü, Combating Torture: A Manual for Action, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 4'üncü maddesine göre nezarethane; *“şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri”* ifade etmektedir.
6. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirme görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK'in görev ve yetki alanı kapsamındadır. Bu bağlamda, Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine Kurum tarafından habersiz ziyaret gerçekleştirilmiştir.
7. Ziyaret heyetinde, ... yer almıştır.
8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun ziyaret takvimine ilişkin 18/02/2020 tarih ve 116 numaralı kararı ve 09/12/2020 tarihli TİHEK Başkanlık oluru üzerine 14/12/2020 tarihinde Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin; ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

B. NEZARETHANELERDE YAPILAN İNCELEMELER

9. İl Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binası bünyesinde; Asayiş Şube Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü ve Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü olmak üzere üç adet nezarethane birimi bulunmaktadır.
10. Müdürlük bünyesindeki nezarethanelerde, ziyaret esnasında herhangi bir özgürlüğünden mahrum bırakılan bulunmadığından, birebir görüşme gerçekleştirilememiştir.

B.1. Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak İnceleme-Tespitler)

11. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasındaki tüm şubelerde kadın özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için ayrı bir nezarethane bölümü bulunmadığı, fakat tutulanların nezarethane odalarına cinsiyetlerine göre ayrı olarak yerleştirildikleri belirtilmiştir.

12. İl Emniyet Müdürlüğü bünyesindeki şubelerde, Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğinin 25'inci maddesindeki “*nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır.*” düzenlemesine uygun olarak nezarethane talimatnamesinin koridorlarda asılı olduğu görülmüştür.
13. Müdürlük binasında ısıtma ve soğutma, merkezi sistem aracılığı ile yapılmaktadır. Sistem, ısıyı sabit aralıkta tutmaktadır. İlave olarak haricen vantilatör ve aspiratör sistemi bulunmaktadır.
14. Şubelerin nezarethane bölümlerinde yeterli sayıda battaniyenin hazır bulundurulduğu gözlemlenmiştir. Gözaltına alınan kişilere verilen battaniyelerin haftalık olarak Polis evi Şube Müdürlüğü çamaşırhanesinde yıkandığı belirtilmiştir.
15. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların acil tıbbi müdahale gerektiren sağlık sorunu yaşamaları halinde ivedilikle 112 Acil Çağrı Merkezine haber verildiği; sağlık ekibince hastane ortamında müdahale edilmesi gerektiğine karar verildiğinde özgürlüğünden mahrum bırakılanın tahkikatını yürüten birim tarafından derhal görevlendirilen bir memur eşliğinde tedavisi yapılmak üzere sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.
16. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların yemek ihtiyaçlarının Polisevi Şube Müdürlüğüne günlük personele çıkan yemekten karşılandığı, Polisevi Şube Müdürlüğünden temin edilen günlük yemeklerin yanında pet şişe ile su verildiği, tutulanların tekrar su ihtiyacı olması halinde çay ocaklarında bulunan ve personel tarafından da kullanılan su arıtıcısından kâğıt bardakla su ihtiyaçlarının karşılandığı; ancak Emniyet Müdürlüğü yerleşkesinde, özgürlüğünden mahrum bırakılanlara kantin hizmeti verilmediği belirtilmiştir.
17. Tüm şubelerde nezarethane bölmelerini ve ana koridorları gören yeteri kadar kameranın mevcut olduğu, nezarethanelerin bulunduğu katlarda görüntü izleme odasının da bulunduğu tespit edilmiştir. Güvenlik Kamera Sisteminin 40 güne kadar kayıt aldığı, en son kayıt üzerine otomatik olarak yeni günün kaydının yapıldığı, kamera kayıtlarının UPS sistemine bağlı olduğu ayrıca herhangi bir elektrik kesintisi durumunda binanın jeneratörünün devreye girdiği belirtilmiştir.
18. İl Emniyet Müdürlüğü nezarethanelerinde bulunan güvenlik kameraları vasıtasıyla sesli ve görüntülü kayıt yapıldığı ve şüphelinin acil ihtiyacı durumunda Nezaret Sorumluları tarafından karşılandığı, yine nezarethane sorumlularının belli aralıklarla nezarethanede bulunan şahısları fiziki olarak da kontrol ettiği ifade edilmiştir.
19. Özgürlüğünden mahrum bırakılanın yabancı olması durumunda tahkikatı yürüten birimlerce özgürlüğünden mahrum bırakılana tercüman tahsis edildiği belirtilmiştir.

20. Şubelerdeki kadın personel ihtiyacının İl Emniyet Müdürlüğü tarafından görevlendirilen İcapçı (Nöbetçi) bayan listesinde isimleri bulunan personel tarafından yerine getirildiği bildirilmiştir.

B.2. Asayiş Şube Müdürlüğü

21. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının -1. katında Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği bulunmaktadır. Nezarethanelere asansör ve merdiven ile ulaşım mümkündür.

22. Nezarethane bölümüne girişlerin; koridorun başı ve sonu olmak üzere çift taraflı olduğu, girişlerde kilitli demir kapıların bulunduğu, kapıların elektrikli ve şifreli olduğu görülmüştür.

23. Asayiş Şube Müdürlüğünde beş adet nezarethane bölmesi mevcuttur. Nezarethanelerin alanlarına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

ODA NO	METREKARE
1	8.37 m ²
2	8.37 m ²
3	8.37 m ²
4	8.27 m ²
5	8.31 m ²

24. Nezarethanelerde beşten fazla kişi bulundurulmasının gerektiği durumlarda, Nöbetçi Cumhuriyet Savcısına bilgi verilerek alınan emir doğrultusunda hareket edildiği ve Covid-19 pandemisi dolayısıyla odalara birden fazla tutulanın yerleştirilmediği ifade edilmiştir.

25. Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethaneleri; beş nezaret odası, üç müdafî görüşme odası, iki ifade alma odası, iki tuvalet ve iki banyodan oluşmaktadır.

26. Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin bulunduğu kattaki ifade alma odalarında bilgisayar, yazıcı, dâhili telefon ve sesli görüntülü kamera sistemi kuruludur. Odaların ses yalıtımının mevcut olduğu ve seslerin yankı yapmadığı görülmüştür.

27. Nezarethanelerin içerisinde, yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır. Oturma yerleri aralıklı tahta parkelerle kaplıdır. İhtiyaç halinde uyku matı verildiği belirtilmiştir.

28. Nezarethane kısmında tuvalet ve banyonun birlikte bulunduğu iki adet oda yer almaktadır. Banyolarda tutamacı bulunmayan alafranga tuvalet bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar duş alma imkânına sahiptir. Duş başlığının spiral hortumu duvara

monte edilmiştir. Tuvalet ve banyonun seramik kaplı fiziki koşullarının yeterli olduğu, fakat özgürlüğünden mahrum bırakılanların kişisel bakım ve temizliği için gereken malzemelerin tuvalet ve banyolarda mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

29. Nezarethanelerde merkezi klimalar ve pencere üstlerinde isteğe göre ayarlanabilen açılır kapanır havalandırma aparatı bulunmaktadır. Havalandırma, tutulanlar tarafından istek ve ihtiyaca göre ayarlanabilmektedir. Nezarethaneler doğal ışığı pencere vasıtasıyla almakta olup doğal ışık miktarı yeterli değildir.

30. Müdürlük binasında ısıtma ve soğutma, merkezi sistem aracılığı ile yapılmaktadır. Fakat Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin kuzey cephede konumlanmasından ötürü diğer Müdürlük nezarethanelerine nazaran daha soğuk olduğu tespit edilmiştir.

31. Tutulanların bulaşıcı hastalık taşıdığı öğrenildiği takdirde, kullanılan battaniyelerin imha edildiği ve tutuldukları odaya da dezenfekte işlemi yapıldığı ifade edilmiştir.

32. Nezarethanelerin günlük olarak dezenfektan ile ilaçlandığı, aylık olarak Tepebaşı Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğüne haşerat ilaçlaması yapıldığı, pandemi nedeniyle ek tedbir olarak; şüpheli gözaltı çıkış işlemleri tamamlandıktan sonra da temizlik ve dezenfekte işlemlerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir.

33. Covid-19 tedbirleri kapsamında; tutulanların her giriş çıkış işleminden sonra hatta kimse kalmasa dahi günlük olarak nezarethanelere dezenfekte işlemi yapıldığı ifade edilmiştir. Ziyaret esnasında, tulumlu personelin makine ile nezarethaneleri dezenfekte ettiği, işlem sonrasında da bölümlerin bir saat havalandırıldığı görülmüştür.

Fotoğraf: Nezarethanelerin Dezenfekte Edilmesi

34. Pandemi önlemleri çerçevesinde; nezarethanede ateş ölçer bulundurduğu, yeni giriş yapan özgürlüğünden mahrum bırakılanlara, maske ve dezenfektan temin edildiği tespit edilmiştir. Yine şüpheli vaka olması halinde test için hastaneye götürüldüğü, personelde şüpheli vaka çıkması halinde ise filyasyon ekibi çağırılarak temaslı kişilerin kontrol edildiği belirtilmiştir.

35. Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliğinde çalışan tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı, şüphelilerin gözaltı işlemlerinden önce doktor raporuna götürüldüğü, doktor tarafından

ilgili raporlara ilaç yazılması durumunda bu ilaçların nezarethane sorumlusunun gözetiminde kullanıldığı aktarılmıştır.

36. Şüpheli gözaltı işlemlerinin yapıldığı odada, *Sanık Haklarının* yazılı olduğu özel renkli panonun, şüphelilerin göreceği şekil ve ebatlarda duvarda asılı bulunduğu görülmüştür.
37. Şüphelilere gözaltı süresinin başlangıcında avukat isteyip istemediği sorulduktan sonra konuya ilişkin vermiş oldukları cevapların, el yazıları ile *Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defterin 'Müdafî İsteddiği Hakkındaki Beyanı'* bölümüne kaydedildiği ve şüphelilerin gözaltı süresi boyunca avukatı ile yaptığı her görüşme için "*Müdafî Görüşme Tutanağı*" düzenlenmek şartı ile hukuki yardımdan yararlanabilmeleri adına gerekli özenin gösterildiği ifade edilmiştir.
38. Nezarethane defteri incelenmiş olup; ziyaret sırasında fiilen gözaltında tutulan olmadığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da incelendiği, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı ve gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin anlaşılır olduğu görülmüştür.
39. Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliğinde görevli personele, Büro Amiri tarafından 31/07/2020 günü saat:15:00 - 15:45 saatleri arasında "*İnsan Hakları ve Halkla İlişkiler*" konulu bilgilendirme yapıldığı belirtilmiştir.

Fotoğraf : Asayiş Şube Müdürlüğü Nezarethanesi

B.3. Çocuk Şube Müdürlüğü

40. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının -1. katında Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği bulunmaktadır. Nezarethanelere asansör ve merdiven ile ulaşım mümkündür.
41. Nezarethane bölümüne girişlerin; koridorun başı ve sonu olmak üzere çift taraflı olduğu, girişlerde kırılmaz plastik malzemeden kapıların bulunduğu, kapıların elektrikli ve şifreli olduğu görülmüştür.
42. Çocuk Şube Müdürlüğünde altı adet nezarethane bölmesi mevcuttur. Nezarethanelerin alanlarına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir;

ODA NO	METREKARE
1	7.65 m ²
2	7.65 m ²
3	7.65 m ²
4	7.65 m ²
5	7.65 m ²
6	7.65 m ²

43. Çocuk Şube Müdürlüğünde altı adet nezarethane bölmesi olduğu için fazladan yere ihtiyaç olmadığından başka bir birimin nezaretinin kullanılmadığı ifade edilmiştir.
44. Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethaneleri; altı nezaret odası, bir müdafî görüşme odası, bir tuvalet ve bir banyodan oluşmaktadır.
45. Her ne kadar nezarethane katında müdafî odası bulunsa da, odanın çift kapısının bulunduğu, ifade alma odasından müdafî odasına çevrildiğinden iki bölümden oluştuğu, aradaki reflektör camın kırık olduğu, ayrıca odada masa da bulunmadığı görülmüştür.
46. Nezarethanelerin içerisinde yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır. Oturma yerleri aralıklı tahta parkelerle kaplıdır.
47. Nezarethanelerin bulunduğu kısımda birer adet tuvalet ve banyo yer almaktadır. Banyoda tutamacı bulunmayan alafranga tuvalet bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar duş alma imkânına sahiptir. Duş başlığının spiral hortumu duvara monte edilmiştir.

48. Çocuk Şube Müdürlüğünde bulunan tuvalet kapılarının 1.50 cm boyutunda olduğu ve üst bölmesinin oldukça alçak olduğu tespit edilmiştir. Kapıların mevcut halinin, özgürlüğünden mahrum bırakılan çocukların mahremiyeti bakımından uygunsuz olduğu değerlendirilmektedir.
49. Nezarethanelerde merkezi klimalar ve pencere üstlerinde isteğe göre ayarlanabilen açılır kapanır havalandırma aparatı bulunmaktadır. Havalandırma, tutulanlar tarafından istek ve ihtiyaca göre ayarlanabilmektedir. Nezarethaneler doğal ışığı pencere vasıtasıyla almakta olup doğal ışık miktarı yeterli değildir.
50. Gözaltına alınanların, pandemi nedeniyle ayrı ayrı nezarethanelerde tutulduğu, maskelerinin temin edildiği, gözaltına alınan sayının çok olması halinde ise birlikte hareket eden kişilerin aynı nezarethaneye konulduğu belirtilmiştir.
51. Nezarethanelerin iki günde bir dezenfektan ile ilaçlandığı, pandemi nedeniyle ek tedbir olarak şüpheli gözaltı çıkış işlemleri tamamlandıktan sonra da temizlik ve dezenfekte işlemlerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir.
52. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların doktor raporu ibraz etmesi halinde ilaçlarının nezarethane sorumlusu gözetiminde kullanıldığı aktarılmıştır.
53. Ziyaret esnasında kamera odasında yapılan incelemeler sonucunda, nezarethane ana koridorunu gören iki kameradan birinin bozuk olmasından ötürü kamera açılarında kör nokta meydana geldiği görülmüştür.
54. Nezarethane defteri incelenmiş olup; ziyaret sırasında fiilen gözaltında tutulan olmadığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da incelendiği, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı ve gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin anlaşılır olduğu görülmüştür.
55. Çocuk Şube Müdürlüğünde gözaltında kalanların tamamının çocuk ve özel ilgi gösterilmesi gereken grup olması sebebiyle birimde çalışan bütün görevlilerin *Çocuk Polisi Kursu* almış olduğu ve çocuklarla iletişim konusunda eğitimlerinin bulunduğu ifade edilmiştir.
56. Çocuk Şube Müdürlüğü kadrosunda tam zamanlı sosyal çalışmacı görevlisinin olduğu ve herhangi bir olaydan dolayı gelen kişilerle görüşmeler yaparak olayların tekrar etmemesine yönelik çalışmalar yürüttüğü, suça sürüklenen çocuklarla ilgili rapor hazırladığı ve hazırladığı bu raporları Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bildirdiği görülmüştür.

57. Çocuk Şube Müdürlüğüne bir olaydan dolayı gelen mağdur veya suça sürüklenen çocukların yaşamış oldukları olayın etkisinden kurtulmak üzere, girişteki duvarların boyanarak resimle süslenen oda hazırlanmış olup, odada çocukların oynayabileceği oyuncaklar, okuyabilecekleri kitaplar bulunmaktadır. Ayrıca gelen çocuklar arasında ihtiyacının olduğu tespit edilen çocuklara, giyecek elbise ve ayakkabı yardımıyla bulunulmak üzere hazırlık ve stok yapıldığı görülmüştür.

Fotoğraf: Çocuk Bekleme Odası

58. Çocuk Şube Müdürlüğü bünyesinde, suç ile ilişkili çocuklara yönelik sosyal proje faaliyetlerinin düzenlendiği ve ilgili projelerdeki çalışmaların ve görsellerin koridorlarda sergilendiği görülmüş olup, söz konusu projelerin çocukların gelişimi ve ıslahı için son derece olumlu olduğu değerlendirilmiştir. Anılan faaliyetlerin içerikleri ise şu şekildedir;

Fotoğraf: Sosyal Projelerin Görselleri

1.Proje: 2018 yılı içerisinde mükerrer suç işleyen ailelerin mükerrer suç işleyen çocuklarına yönelik 11 ay süren “Beyaz Gelecek 2018” isimli proje kapsamında; Eskişehir İl Merkezi Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde ikamet eden 10-18 yaş grubundaki risk altında olan 58 çocuğa, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetlerle birlikte meslek sahibi olabilmeleri amacıyla mesleki kurslar aldırılmıştır.

2.Proje: Eskişehir Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından 01.06.2019 - 16.11.2019 tarihleri arasında; 5 (beş) alt faaliyetten oluşan “*Anahtarı Olan Çocuklar*” isimli proje hazırlanmıştır. Proje kapsamında anne ve/veya babası cezaevinde olan ve Eskişehir il merkezinde ikamet eden 12/17 yaş grubundaki 15 çocuğa yönelik; konusunda uzman psikolojik danışmanlar tarafından verilen psikolojik danışma hizmeti, çocukların sosyal gelişimlerinin desteklenmesi, atla vakit geçirerek rehabilitasyon sürecine katkı sağlanması ve çocuklara hayvan sevgisi aşılama amacıyla, proje grubuna Eskişehir Güçlübey Atlı Spor Kulübünde 14 (on dört) haftalık at binme eğitimi aldırılmıştır.

Fotoğraf : Çocuk Şube Müdürlüğü Nezarethanesi

B.3. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü

59. Emniyet Müdürlüğü ana hizmet binasının -1. katında Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliği bulunmaktadır. Nezarethanelere asansör ve merdiven ile ulaşım mümkündür.

60. Nezarethane bölümüne girişlerin; koridorun başından tek taraflı olduğu, girişlerde kilitli demir kapıların bulunduğu, kapıların elektrikli ve şifreli olduğu görülmüştür.

61. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde üç adet nezarethane bölmesi mevcuttur. Nezarethanelerin alanlarına ilişkin veriler aşağıdaki gibidir;

ODA NO	METREKARE
1	6,21 m ²
2	6,21 m ²
3	6,21 m ²

62. Fazla sayıda tutulan olması durumunda; müsait olan İl Emniyet Müdürlüğü idaresinde bulunan diğer nezarethanelerin kullanıldığı ifade edilmiştir.
63. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezarethaneleri; üç nezaret odası, bir müdafî görüşme odası, bir teşhis odası, iki ifade alma odası, bir tuvalet-banyo ve bir gözlem odasından oluşmaktadır.
64. Müdafî görüşme odasında bir masa ve iki sandalyenin mevcut olduğu, oda alanının yeterli büyüklükte olmaması ve ses yalıtımının sağlanmaması nedeniyle içerideki seslerin oda dışından da duyulabildiği tespit edilmiştir. İfade alma odasında ise ses yalıtımının mevcut olduğu ve seslerin yankı yapmadığı görülmüştür.
65. Nezarethanelerin içerisinde yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulunmaktadır. Oturma yerleri aralıklı tahta parkelerle kaplıdır.
66. Nezarethanelerin bulunduğu kısımda bir adet tuvalet ve bir adet banyo yer almaktadır. Banyoda tutamacı bulunmayan alafranga tuvalet bulunmaktadır. Özgürlüğünden mahrum bırakılanlar duş alma imkânına sahiptir. Duş başlığının spiral hortumu duvara monte edilmiştir. Tuvalet ve banyonun seramik kaplı, fiziki koşullarının ise yeterli olduğu gözlemlenmiştir.
67. Nezarethanelerde, merkezi klimalar ve pencere üstlerinde isteğe göre ayarlanabilen açılır kapanır havalandırma aparatı bulunmaktadır. Havalandırma tutulanlar tarafından istek ve ihtiyaca göre ayarlanabilmektedir. Nezarethaneler doğal ışığı pencere vasıtasıyla almakta olup içeri giren doğal ışık miktarı yeterlidir.
68. Nezarethanelerin rutin olarak dezenfektan ile ilaçlandığı, pandemi nedeniyle ek tedbir olarak şüpheli gözaltı çıkış işlemleri tamamlandıktan sonra da temizlik ve dezenfekte işlemlerinin yaptırıldığı ifade edilmiştir.

69. Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü nezdinde tıbbi personelin bulunmadığı, Nezarethane ve Gözaltı Büro Amirliğinde çalışan tüm personelin ilk yardım eğitimi aldığı, şüphelilerin gözaltı işlemlerinden önce doktor raporuna götürüldüğünde; doktor tarafından ilgili raporlara ilaç yazılması durumunda, bu ilaçların nezarethane sorumlusunun gözetiminde kullandırıldığı aktarılmıştır.
70. Nezarethane defteri incelenmiş olup; ziyaret sırasında fiilen gözaltında tutulan olmadığı, defterin görevli Cumhuriyet Savcısı tarafından da incelendiği, kayıtlarda herhangi bir eksiklik olmadığı ve gözaltı süreleri dâhil tüm bilgilerin anlaşılır olduğu görülmüştür.
71. Nezarethane personelinin son bir yıl içerisinde insan hakları alanında, özgürlüğünden mahrum bırakılanlar ve özellikle hassas gruplara yönelik muamele konusunda, herhangi bir eğitim almadığı belirtilmiştir.

Fotoğraf : Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Nezarethanesi

C. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

72. TİHEK'in ulusal önleme mekanizması kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek bir iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Bu çerçevede, Müdürlük idaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğüne Tavsiyeler

73. Ziyaret sonucundaki tespitler doğrultusunda Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğüne yönelik tavsiyeler şu şekildedir;

a) Asayiş Şube Müdürlüğü;

- Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethane bölmelerinde yeterli doğal ışığın sağlanması,
- Özgürlüğünden mahrum bırakılanlara kişisel bakım ve temizlik olanaklarının sağlanması, tuvaletlerdeki tuvalet kağıdı ve temizlik malzemelerinin düzenli şekilde kontrol edilerek temin edilmesi,²
- Asayiş Şube Müdürlüğü nezarethanelerinin kuzey cephede konumlanmasından ötürü diğer Müdürlük nezarethanelerine nazaran daha soğuk olduğu tespit edildiğinden, merkezi ısıtma sisteminin bu husus gözetilerek ayarlanması ,³

b) Çocuk Şube Müdürlüğü;

- Çocuk Şube Müdürlüğü nezarethane bölmelerinde yeterli doğal ışığın sağlanması,
- Nezarethanedeki tuvalet kapılarının 1.50 cm yüksekliğinde ve üst bölmesinin oldukça alçak olduğu tespit edildiğinden, özgürlüğünden mahrum bırakılan çocukların mahremiyetine uygunsuz olduğu değerlendirilen mevcut tuvalet kapılarının değiştirilmesi, ⁴
- Özgürlüğünden mahrum bırakılanın, konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda avukatı ile görüşme hakkı ve her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odasının tahsisi önem arz etmektedir⁵. Fakat nezarethane katındaki müdafî odasının çift kapısının olduğu ve odada görüşmeleri gerçekleştirmek için gereken masa ve sandalye gibi eşyaların bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenlerle kattaki avukat görüşme odasının standartlara uygun hale getirilmesi ve yahut avukat görüşmeleri için kattaki başka bir odanın hazırlanması,

² BM Nelson Mandela Kuralları, madde 18.

³ BM Nelson Mandela Kuralları, madde 13.

⁴ AKBK REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı, madde 19.3.

⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde 21.

- Ziyaret esnasında kamera odasında yapılan incelemeler sonucunda, nezarethane ana koridorunu gören iki kameradan birinin bozuk olmasından dolayı kamera açılarında kör nokta meydana geldiği görülmüştür. Ana koridordaki kör noktaların bertaraf edilmesi adına bozuk olan kameranın ivedilikle değiştirilmesi,

c) Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü;

- Özgürlüğünden mahrum bırakılanın her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda avukatı ile görüşme hakkı ve her kolluk biriminde görüşme için uygun şartları haiz görüşme odasının tahsisi önem arz etmektedir.⁶ Fakat nezarethane katındaki avukat görüşme odasının yeterli büyüklükte olmaması ve ses yalıtımının sağlanmaması nedeniyle içerideki seslerin oda dışından duyulabildiği tespit edilmiştir. Bu nedenlerle avukat görüşmeleri için kattaki başka bir odanın hazırlanması,

d) Eskişehir İl Emniyet Müdürlüğü (Tüm Şubelere İlişkin Ortak Tavsiye);

- Şube personellerine yönelik insan hakları eğitimi ile işkence ve kötü muameleye karşı hizmet içi eğitim verilmesi tavsiye edilmektedir.

⁶ Bkz. Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği, madde 21.

KARŞI OY GEREKÇESİ

İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü gereği oluşturulan ve Ulusal Önleme Mekanizması görevi gören TİHEK;

h) İşkence ve kötü muamele ile mücadele etmek ve bu konuda çalışmalar yapmak.

ı) İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak.

j) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmekle görevlidir.

Kısaca 6701 sayılı kanunla Kuruma verilen görev **İNSAN ONURU TEMELİNDE ÇALIŞMALARINI SÜRDÜRMEKTİR.**

Bu görev; Ek İhtiyari Protokolün 19. maddesinde belirtildiği üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile **BU KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMU DÜZENLİ OLARAK İZLEMEK** ile yerine getirilir.

Tarafı olduğumuz sözleşmelerde de insan onuruna vurgu yapılmakta, işkence ve kötü muamelelerin fiziksel ve ruhsal bakımdan insanda bıraktığı derin acı ve ızdırap olgusu üzerinde durulmaktadır.

Alıkoyma yerlerinin düzenli önleyici ziyaretlerle izlenmesi, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin alıkonma koşullarının ve bu kişilere karşı muamelenin tüm yönlerini ilk elden değerlendirerek, zaman içinde işkence ve kötü muameleyi önlemeyi amaçlayan bir süreçtir.

Alıkoyma yerlerine yapılan bu ziyaretlerin önleyici niteliği onu, bağımsız ulusal organların yapacağı diğer türden ziyaretlerden ve özellikle alıkonanların yaptıkları bireysel şikayetlerin soruşturulması için yapılan ziyaretlerden amaç ve yöntem bakımından ayırır.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında alıkoyma yerlerine yapılan düzenli ve habersiz ziyaretlerin ana amacı, alıkonanların insan haklarına saygı gösterilip gösterilmediğini izlemek ve ihlallere, özellikle işkence ve diğer kötü muamele biçimlerine karşı caydırıcı olmaktır.

Yapılan ziyaretler aynı zamanda alıkoyma koşullarının (altyapı, su, sıhhi tesisat ve hijyen dahil) değerlendirilmesini, sağlık bakımının yeterlilik ve uygunluğunun; insan haklarına ve kanuni güvencelere uyulmasını ve korunmasını, olası işkence ve diğer kötü muamele biçimlerinin izlenmesini ve belgelenmesini gerektirir.

Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında yapılan ziyaretler adli bir vakanın soruşturması veya tesislerin denetimi şeklinde olmamalıdır.

Kurumun görevi ziyaret edilen yerdeki genel havayı, alıkonulan kişiler ile personel arasındaki ilişkileri gözlemlemektir. Bu gözlem yapılırken gizlilik ve işbirliğine önem verilmelidir.

Tavsiyeler de bu ilkeler kapsamında yapılmalıdır.

İş bu rapor bir tespitten öte gitmemektedir. 6701 sayılı Kanun ve diğer uluslararası mevzuat merkezinde insanın olduğu, hak eksenli değerlendirmelerin bolca yer aldığı hususları aramaktadır.

Sonuç olarak raporun İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kurulan Ulusal Önleme Mekanizması kapsamının çok azını ihtiva ettiği görüş ve kanaatindeyim.

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi